

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Nc/1/2019
Identifikačné číslo spisu:	8119200853
Dátum vydania rozhodnutia:	30.01.2019
Meno a priezvisko:	JUDr. Lubor Šebo
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2019:8119200853.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci umiestnenej B. Q. I., bývajúcej v O., L. G. XX, zastúpenej JUDr. Ivetou Hrebenárovou, advokátkou v Prešove, Grešova 7 a procesnou opatrovníčkou C. Š., súdnou tajomníčkou Okresného súdu Prešov; a zdravotného zariadenia FNsP J. A. Reimana Prešov, so sídlom v Prešove, Jána Hollého 14, o prípustnosti prevzatia a držania umiestnenej v zdravotníckom zariadení, vedenej na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 29 Pu 1/2019, o vylúčení sudcov Krajského súdu v Prešove z prejednávania a rozhodovania vecí vedenej pod sp. zn. 21 CoP 17/2019, takto

rozhodol:

Sudkyne Krajského súdu v Prešove JUDr. Antónia Kandrávová, JUDr. Eliška Wagshalová a JUDr. Ingrid Kalináková n i e s ú v l ú č e n é z prejednávania a rozhodovania vecí vedenej na tomto súde pod sp. zn. 21 CoP 17/2019 (vec Okresného súdu Prešov sp. zn. 29 Pu 1/2019).

Odôvodnenie

1. Okresný súd Prešov svojím uznesením zo 16. januára 2019 č. k. 29Pu/1/2019 - 15 vyslovil prípustnosť prevzatia umiestnenej na psychiatrické oddelenie zdravotníckeho zariadenia. Umiestnená sa voči rozhodnutiu odvolala, pričom v odvolaní poukázala na svoju námietku zaujatosti vznesenú pri prvom výsluchu umiestnenej vyššou súdnou úradníčkou z 15. januára 2019. Umiestnená namieta zaujatosť všetkých sudcov v obvode Krajského súdu Prešov, keďže zo svojej pozície sudkyne Okresného súdu Vranov nad Topľou sudcov osobne pozná, nakoľko sa s nimi stretáva na pracovných stretnutiach. Okresný súd odstúpil odvolanie s námietkou zaujatosti umiestnenej na rozhodnutie odvolaciemu súdu, s vyjadrením k námietke vec prejednávajúcej zákonnej sudkyne okresného súdu JUDr. Kataríny Vorobelovej, ktorá sa vo veci necíti byť zaujatá.

2. Odvolací súd predložil námietku umiestnenej na rozhodnutie Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky, ako súdu Krajskému súdu v Prešove nadriadenému v zmysle § 54 ods. 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) s vyjadreniami sudkýň senátu 21 CoP, do ktorého vec napadla, JUDr. Antónia Kandrávej, JUDr. Elišky Wagshalovej a JUDr. Ingridy Kalinákovvej, ktoré sa rovnako necítia byť vo veci zaujaté, keďže umiestnenú poznajú ako sudkyňu okresného súdu a vnímajú ju ako kolegyňu, avšak nie sú s ňou v priateľskom vzťahu a s výnimkou pracovných stretnutí organizovaných Krajským súdom v Prešove sa s umiestnenou

nestretávajú.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky vec prejednal a dospel k záveru, že podmienky vylúčenia zákonných sudkyň senátu 21 CoP odvolacieho súdu z prejednávania a rozhodovania vecí neboli naplnené.

4. V zmysle § 49 ods. 1 CSP je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu, ak so zreteľom na jeho pomer k sporu, k stranám, ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní možno mať odôvodnené pochybnosti o jeho nezaujatosti. Toto ustanovenie sa použije v zmysle § 2 ods. 1 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“) aj na mimosporové konania, akým je aj toto prejednávané konanie o vyslovení prípustnosti prevzatia a držania v zdravotníckom zariadení podľa § 252 až §271 CMP, pokiaľ CMP neustanovuje inak. Pojem „spor“ a „strana sporu“ sa v prípade vecí spadajúcich pod úpravu CMP vykladá podľa § 2 ods. 2 CMP ako „mimosporové konanie“ a „účastník konania“, ak z povahy veci nevyplýva inak.

5. Účelom citovaného ustanovenia je prispieť k nestrannému prejednávaniu veci, k nezaujatému prístupu k stranám, resp. účastníkom, ich zástupcom a osobám zúčastneným na konaní; zámerom je tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania.

6. Cieľu sledovanému ustanovením § 49 ods. 1 CSP zodpovedá aj právna úprava skutočnosti, ktorá je z hľadiska vylúčenia sudcu považovaná za právne relevantnú. Je ňou existencia určitého právne významného vzťahu sudcu, a to: a/ k sporu, v rámci ktorého by mal sudca svoj konkrétny záujem na určitom spôsobe skončenia sporu alebo konania, b/ k stranám sporu, ktorý by bol založený na príbuzenskom alebo rýdzo osobnom (pozitívnom alebo negatívnom) pomere k nim, c/ k zástupcom strán sporu, ktorý by bol založený na pomere vykazujúcim znaky vzťahu uvedeného pod b/, alebo d/ k osobám zúčastneným na konaní.

7. Vzhľadom na to, že rozhodnutie o vylúčení sudcu podľa § 49 až § 58 CSP predstavuje výnimku z ústavnej zásady, podľa ktorej nikto nesmie byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi (čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ústavného zákona SNR č. 460/1992 Zb. v znení neskorších ústavných zákonov, ďalej len „Ústava SR“), možno sudcu vylúčiť z prejednávania a rozhodovania sporu skutočne iba výnimočne a z naozaj závažných dôvodov, ktoré mu celkom zjavne bránia rozhodnúť v súlade so zákonom nezaujato a spravodlivo.

8. Súčasťou práva na spravodlivé súdne konanie (čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, uverejneného v prílohe oznámenia Federálneho ministerstva zahraničných vecí ČSFR č. 209/1992 Zb.) je garancia toho, aby vo veci rozhodoval nezávislý a nestranný sudca. Ústavná úprava práva na spravodlivý proces (čl. 46 a nasl. Ústavy SR) potom zaručuje aj právo na to, aby spor nebol odňatý zákonnému sudcovi, teda sudcovi súdu určenému podľa zákonných pravidiel príslušnosti súdov. V zásade teda platí, že o určitom spore by mal rozhodovať nezávislý a nestranný sudca vecne a miestne príslušného súdu, určený rozvrhom práce príslušného súdu a tento tzv. zákonný sudca by sa už v ďalšom priebehu konania nemal meniť. Pri posudzovaní dôvodov namietanej nezaujatosti treba mať na zreteli nielen právnu úpravu danú ustanoveniami CSP, ale tiež judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“) a napokon aj závery, ku ktorým dospela doterajšia rozhodovacia prax najvyššieho súdu. ESLP pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. ESLP vo svojich rozhodnutiach pripomína, že súdy by preto mali rozoznávať dôležitosť predchádzania nebezpečenstva reálnej možnosti zaujatosti. Aspekty nestrannosti a všeobecné princípy vyhodnocovania zosumarizoval ESLP vo veci *Morice v. Francúzsko* (sťažnosť č. 29369/10, rozsudok Veľkej komory z 23. apríla 2015, § 73 až § 78), v ktorej čerpal zo svojej predchádzajúcej rozhodovacej činnosti.

9. ESLP pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru (napríklad *Piersack proti Belgicku*). Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k stranám sporu, prípadne k ich zástupcom. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti dovtedy, kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri *Hauschildt proti Dánsku*). Rozhodujúci nie je subjektívny aspekt, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vznikať pochybnosti o nestrannosti sudcu. Uplatňuje sa tu tzv. teória zdania nezaujatosti (téza o spravodlivosti, ktorá nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná -

„Justice must not only be done, it must also be seen to be done.“). Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt proti Belgicku).

10. Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávánemu konaniu, stranám, ich zástupcom a osobám zúčastneným na konaní. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o (ne)zaujatosti zákonného sudcu je, či obava strany sporu je objektívne oprávnená. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno ale chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje z prejednávania a rozhodovania veci.

11. Nestrannosť sudcu je potrebné posudzovať vždy v závislosti od konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria rozhodnúť, či existujú preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (pozri tiež Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca nie je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietat' zaujatosť dôležité, ale nie rozhodujúce; určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú. Len nestranný súd totiž poskytuje stranám rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok (II. ÚS 71/97).

12. Z ustanovenia § 30 zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediach a o zmene a doplnení niektorých zákonov vyplýva (o. i.) povinnosť sudcu zdržať sa všetkého, čo by mohlo ohroziť dôveru v nezávislé, nestranné a spravodlivé rozhodovanie súdov. Sudca musí vystupovať nezaujato a dbať o to, aby jeho nestrannosť nebola dôvodne spochybňovaná.

K stranám je povinný pristupovať bez akýchkoľvek predsudkov. Aj so zreteľom na toto ustanovenie má sudca zachovávať k sporu, stranám, ich zástupcom a osobám zúčastneným na konaní vždy vecný a profesionálny prístup.

13. Z judikatúry EŠLP a Ústavného súdu Slovenskej republiky možno vyvodiť, že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriaďovať prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k sporu disponuje.

14. Z vyjadrenia namietaných zákonných sudkýň odvolacieho súdu vyplýva, že subjektívne sa necítia byť zaujaté. Najvyšší súd následne posúdil aj objektívne aspekty nestrannosti namietaných sudkýň. V tejto súvislosti najvyšší súd zdôrazňuje opäť už raz vyslovené v uznesení zo 6. decembra 2017 sp. zn. 6 Nc/4/2014, že v prípade kolegiálnych, resp. profesionálnych vzťahov medzi sudcami chýba objektívny základ na konštatovanie zaujatosti, pretože vzájomné vzťahy medzi sudcami sú založené na profesionalite a kolegiálnosti. Ak by z takéhoto základu bol vyvodzovaný opačný záver, takéto posudzovanie by znamenalo, že výlučne pracovný a kolegiálny vzťah medzi sudcami vo všeobecnosti prezumuje porušovanie sudcovských povinností a zásad sudcovskej etiky. Ak rámec vzájomných vzťahov sudcov neprekročí hranicu profesionalnosti a kolegiálnosti, nemožno mať bez ďalšieho pochybnosti o ich nezaujatosti. Okolnosťou vzbudzujúcou takú pochybnosť by bola situácia, v ktorej by vzájomný vzťah sudcov prerástol cez rýdzo profesionálny rámec do bližšieho osobného vzťahu, kedy by už mohlo ísť o dôvod pre vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodovania veci. Vzťahy medzi sudcami, ktoré však bežný pracovný a kolegiálny rámec neprekračujú [t. j. ak tieto vzťahy spočívajú iba na tom, že sa sudcovia navzájom poznajú, pretože na výkon funkcie sú zaradení na rovnaký (prípadne vyšší alebo nižší) súd], nemajú teda samé osebe povahu dôvodov vylučujúcich sudcu z prejednávania a rozhodovania veci. V konaní preto bez ďalšieho nemožno usudzovať o existencii dôvodov majúcich vyvolávať pochybnosť o zaujatosti nie len zákonných sudkýň odvolacieho súdu, ale aj všetkých sudcov obvodu Krajského súdu v Prešove, pokiaľ ide o ich rýdzo kolegiálny vzťah s umiestnenou.

15. Najvyšší súd dospel na základe vyššie uvedeného k záveru, že v danom prípade nie sú splnené zákonné predpoklady podľa § 49 ods. 1 C. s. p. odôvodňujúce vylúčenie zákonných sudkýň krajského súdu z prejednávania a rozhodovania predmetného sporu. Uplatnenú námietku zaujatosti umiestnenej považoval preto za nedôvodnú a o vylúčení ďalších sudcov krajského súdu v zmysle § 55 veta druhá CSP ani nerozhodoval. Úlohou krajského súdu bude následne posúdiť námietku zaujatosti voči sudcom nižších - okresných súdov obvodu krajského súdu, resp. zákonnej sudkyne okresného súdu.

16. Rozhodnutie o námietke zaujatosti najvyšším súdom však nič nemení na povinnosti okresného súdu, po vrátení mu veci na pokračovanie v konaní, vyrubiť umiestnenej súdny poplatok podľa položky 17a

Sadzobníka súdnych poplatkov, ktorý tvorí prílohu zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“) za uplatnenie námietky zaujatosti, a to aj napriek skutočnosti, že konanie o vyslovení prípustnosti prevzatia a držania umiestnenej v zdravotníckom zariadení je v zmysle § 4 ods. 1 písm. h) zákona vecne oslobodené od poplatku. V zmysle § 4 ods. 4 zákona o súdnych poplatkoch sa toto oslobodenie síce vzťahuje aj na poplatky za odvolanie, dovolanie, žalobu na obnovu konania, kasačnú sťažnosť a výkon rozhodnutia alebo exekúcie, avšak na základe rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky z 30. marca 2011 sp. zn. II. ÚS 124/2011 sa oslobodenie nevzťahuje na súdny poplatok za vznesenie námietky zaujatosti, a pri takom úkone možno oslobodenie priznať iba postupom podľa § 254 CSP (v čase rozhodovania Ústavným súdom platilo predchádzajúce procesné obdobné ustanovenie § 138 zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku), k čomu však v konaní nedošlo.

17. Rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.